

($r = -0,607$). У гусок високий зв'язок з живою масою ($r = -0,793$) і довжиною плесни ($r = -0,746$).

Розраховані показники кореляції дещо відрізняються від аналогічних даних, отриманих у ссавців, де в період росту м'язової тканини активність аспртатамінотрансферази і аланінамінотрансферази позитивно корелює з живою масою тварин (3).

При вивченні зв'язку з такими показниками, як концентрація загального білку, альбумінів, глобулінів, певних закономірностей не виявлено, але в окремих випадках спостерігаються високі від'ємні зв'язки рівня загального білку з мірними ознаками гусок (r від $-0,549$ до $-0,805$) за винятком довжини плесни, яка має дуже низький кореляційний зв'язок $r = 0,044$.

Виходячи з цього, можна зробити висновок про доцільність використання інтер'єрних показників і мірних ознак для відбору високопродуктивних особин з селекційною метою та для промислового вирощування. Це підтверджується проведеними дослідженнями, аналізом і розрахунками., які вказують в окремих випадках на досить високу кореляцію інтер'єрних показників з господарсько-корисними ознаками птиці, зокрема м'ясною продуктивністю.

Льгтература:

1. Дебров В.В. Мінливість мірних ознак гусей в ранньому онтогенезі. // Таврійський науковий вісник. 1999 р. №11/1.
2. Басовский Н.С., Буркат В.П., Власов В.И., Коваленко В.П. Крупномасштабная селекция в животноводстве. – Киев: Урожай, 1994г.
3. Малахов А.Г., Вихряков С.И. Биохимия сельскохозяйственных животных. М.: Колос, 1994. – С.55-54

УДК 636.082.4

БУДОВА ТІЛА КОРІВ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ І ЇХ ПРОДУКТИВНІСТЬ

Л.З.ШАНТАР – асистент, Херсонський ДАУ

Тип тварин визначають особливістю будови тіла, які вказують на мету їх використання [1].

За даними Ф.Ф.Ейснера [2], тип – це зовнішній вигляд тварин, за якими визначають фізіологічну реактивну здатність і темперамент, а значить і напрям використання, у зв'язку з цим бажаний тип тварин є сукупність морфологічних й функціональних особливос-

тей худоби, які зумовлюють економічність її розведення. На думку Д.Т.Вінничука [1], тип – це норма реакції певних генотипів тварин на відбір за будь-якою ознакою продуктивності протягом ряду поколінь, що виражається у стабілізації поєднання певних екстер'єрно-конституціональних структур організму.

Найбільшого поширення в практиці вітчизняної зоотехнії набула класифікація П.М.Кулешова. Ця класифікація є досить умовною, оскільки за її критеріями більшість тварин мають проміжний або змішаний типи. Фахівцям важко візуально визначити за сукупністю ознак тип будови тіла.

У зв'язку з цим Й.Сірацьким, В.Меркушином [3] розроблений метод визначення конституційного типу великої рогатої худоби, в основу якого покладено одне з теоретичних положень точних наук – правило “золотої пропорції” Піфагора. Ця пропорція дає змогу визначити міру гармонії тварин, що їх вивчають або створюють.

Д.Т.Вінничук [1] вважає, що гармонійно складена особина – це результат синхронізації інтегрованої дії генів, обміну речовин організму, тобто є достатньо підстав для твердження, що конституція тварин тісно пов'язана з функцією їх органів. Гармонія будови тіла виступає рівновагою протидій, яка настала в усьому організмі.

Як зазначає Й.Сірацький [4], зовнішній прояв гармонії у тварин тривимірний: висота-ширина-довжина. Тулуб тварин розглядати необхідно у двох площинах: вертикальній та горизонтальній.

Для визначення міри гармонійності будови тіла корів запропоновано використовувати три проміри: висота в холці, коса довжина тулуба, ширина у маклаках.

З урахуванням знака й величини суми відхилень від стандарту гармонії Й.Сірацький [4] запропонував три основних типи конституції:

- аксіальний (осьовий) – нульове значення суми відхилень;
- проаксіальний – додатнє відхилення від стандарту гармонії;
- анаксіальний – від'ємне відхилення від стандарту гармонії.

Нами було проведено, за методикою Й.Сірацького, оцінку корів червоної степової порід і її помісей з голштинськими бугаями. Відбір тварин бажаного типу має особливе значення під час створення нових порід і типів молочної худоби.

Усіх молочних корів не можна штучно втиснути в єдиний молочний тип, бо навіть тварини з однаково високою молочною продуктивністю за екстер'єром значно різняться між собою.

Таблиця 1 – Показники продуктивності та екстер'єру корів червоної степової породи і помісей з голштинами, М±m

Показники	Генотип і типи конституції									
	Чс, чп		1/2чс±1/2чг		1/4чс±3/4чг		3/4чс±1/4чг			
	Проаксіальний	Анаксіальний	Проаксіальний	Анаксіальний	Проаксіальний	Анаксіальний	Проаксіальний	Анаксіальний	Проаксіальний	Анаксіальний
Розмір вибірки, гол	18	37	32	60	17	49	15	32		
Середнє значення порядку порядку типу конституції	+0,072±0,01	-0,05±0,00	+0,062±0,00	0,088±0,00	0,045±0,00	0,064±0,00	+0,08±0,02	-0,108±0,01		
Надій за першу лактацію, кг	3536±96,16	3569±84,05	3775±90,00	4280±97,50	3942±125,90	4163±67,24	3460±68,63	3735±135,11		
Висота в холці, см	125,2±0,69	124,9±0,59	128,1±0,55	130,4±0,41	130,8±0,79	131,3±0,51	126,6±0,49	126,7±0,59		
Ширина в маклоках, см	47,4±0,49	51,32±0,31	48,7±0,52	53,9±0,41	50,2±0,58	53,6±0,34	47,3±0,62	54,0±0,57		
Коса довжина тулуба, см	139,4±1,14	141,5±0,75	152,6±1,41	158,1±0,89	153,6±1,52	156,6±0,56	144,1±0,98	144,5±0,80		

Під час оцінки корів за типом було проаналізовано одержані результати у чотирьох групах корів (55 голів червоної степової породи, 94 голови напівкрівних помісей з голштинською, 67 голів тричвертькрівні і 47 голів одночвертькрівні).

Наше вивчення червоної степової породи і тварин нового створюваного типу голштинізованої худоби показало, що в усіх групах тварин переважав анаксіальний тип конституції. До нього було віднесено від 65% до 73% тварин. Тварини аксіального типу були лише у групі напівкрівних і тричвертькрівних особин і становили 2,0 і 1,5% відповідно.

У групі тварин червоної степової породи між коровами проаксіального і анаксіального типу суттєвої різниці у надоях і промірах не виявлено. На нашу думку, це пов'язано з високим рівнем однорідності та консолідованістю як продуктивних, так і екстер'єрних ознак.

У групі напівкрівних тварин 2% корів мали аксіальний тип конституції, 65% тварин анаксіального типу і 33% проаксіального типу. Корови анаксіального типу були вищими, довшими і ширшими.

Вони перевершували корів проаксіального типу за надоем на 13,4%, висотою у холці 1,8%, косою довжиною тулуба на 3,6%, шириною у маклаках на 10,7%. Середнє значення суми відхилень проаксіального типу було ближчим до аксіального.

Аналогічні показники були і в двох інших групах: тричвертькрівні корови анаксіального типу мали перевагу на 5,6%; 0,3%; 1,9% і 6,7% відповідно; одночвертькрівні тварини проаксіального типу поступалися лише на 7,9% за надоем і 14,2% за шириною у маклаках, маючи однаковий зріст і довжину тулуба.

Одержані результати наводять на думку, що під час породотворчих процесів у молочному скотарстві різноманітність особин дуже велика, це зобов'язує проводити більш жорсткий відбір тварин бажаного типу.

Значне відхилення від нульового значення в усіх групах тварин, а також невелика кількість тварин аксіального типу корів червоної степової породи та її помісей з голштинською худобою свідчать про незавершеність формування гармонійності будови тіла.

Література:

1. Вінничук Д.Т., Мережко П.М. Шляхи створення високопродуктивного молочного стада. К.: Урожай. 1991. с.32-34
2. Ейснер Ф.Ф. Племенная работа с молочным скотом. - М.: Агропромиздат. 1986. - 126с.
3. Сірацький Й., Меркушин В. Принцип гармоній і типи конституції лебединської худоби. // Тваринництво України №10. 1997 с. 19-21.
4. Сірацький Й., Меркушин В. Конституція великої рогатої худоби як міра гармонії будови тіла // Пропозиція №12. 2001 – с.82-84.